

Könyvismertetés: A kutató-elit egyetem névadójának tiszteletére megjelent kötet: „A Semmelweis Egyetem Baráti Körének első negyedszázada az egyetemért”

Book review: The volume published in honour of the research-elite university's denominator: „First quarter century of the Circle of Friends of Semmelweis University activity for the University”

Ismerteti: Schmidt Péter ✉
Győr, Egyetemi Oktató Gyermekorvosi Rendelő

Szerkesztette: Dr. Molnár László, Dr. Donáth Tibor
Megjelenés: Semmelweis Kiadó, Budapest, 2016., ISBN 978-963-331-389-3

Beküldve: 2017. 11. 03.
doi: 10.24365/ef.v58i4.204

Kulcsszavak: könyvismertető; Semmelweis Egyetem Baráti Kör; 25. évforduló

Keywords: book review; Circle of Friends of Semmelweis University; 25st anniversary

A világ 10 legjelentősebb orvosa között számon tartott orvos-tudós tiszteletére, a 25 éve megalakult Baráti Kör Semmelweis Ignác nevét vette fel. A könyv kiadásának és megjelentetésének időpontja kapcsolódott Semmelweis halálának 150. évfordulójához (1865-2015). A szerzők 13 fejezetben, 132 oldalon ismertetik ennek a nagy hagyományokkal rendelkező Baráti Körnek a tevékenységét.

Szél Ágoston professzor, a Semmelweis Egyetem rektora előszavában kiemeli: az olvasó úgy veheti a kezébe ezt a kötetet, mint a Semmelweis Egyetem legjobbainak alkotását, mely azt a szándékot tükrözi, hogy műveiket és személyiségük kulcs-komponenseit felvillantssa. A rektor hangsúlyozza, a Semmelweis Egyetemnek nemcsak múltja és jelene, hanem ígéretes jövője is van. A múltat a jelennel, a jelent a jövővel mi is köthetné jobban össze, mint az egyetem negyed évszázada fennálló, hallatlanul népszerű Baráti Köre. Sótonyi Péter professzor a Baráti Kör működését és alapszabályát leírva hangsúlyozza: 1989-ben, a rendszerváltással szinte egy időben alakulhatott meg Somogyi Endre rektor

kezdeményezésére – az Egyetemi Tanács támogatásával – a Baráti Kör, mint öntevékeny, pártfogótámogató, non profit egyesület, azzal a céllal, hogy ez a szervezet be tudjon kapcsolódni bizonyos egyetemi feladatok megoldásába. A tagok elkötelezettek abban, hogy azokat a szellemi értéket megőrzik, amelyeket a Semmelweis Egyetem és jogelődjeinek tagjai hoztak létre.

A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Baráti Körének alakuló ülését 1989. április 7-én tartották a Nagyvárad téri Elméleti Tömb dísztermében. Levezető elnök Csömör Sándor, a Semmelweis Egyetem I. sz. Szülészeti- és Nőgyógyászati Klinikájának igazgató-professzora volt, ismertetőt és részletes tájékoztatót Somogyi Endre rektor mondott. A Baráti Kör a Fővárosi Bíróság végzése alapján 1989. augusztus 21-től működik, ahol a taglétszám folyamatosan emelkedett: 1991-ben a már 844 fő volt, közülük 559 hazai és 285 külföldi kolléga. A Baráti Kör hamarosan az Amerikai Magyar Orvosszövetséggel is kapcsolatot alakított ki, mely hivatalos egyetemi egyezmény aláírásához vezetett.

Ennek köszönhető, hogy évente nagyszámú V. és VI. éves orvostanhallgató tölthet több hónapos szakmai gyakorlatot különböző amerikai egyetemeken, kórházakban, majd szervezett rendszerességgel Buffalóban. Molnár László, a Baráti Kör alelnöke precíz kronológiai sorrendben mutatta be a társaság tisztségviselőit. A Szervezet első elnöke Bálint Péter akadémikus volt, aki szerint a Baráti Kör szellemi fellegvár, az egyetem elkötelezett polgárainak önálló közössége. Bálint Pétert 1991-től Kiszely György professzor követte, aki a hazánkban élő, és a külföldön tevékenykedő egykori hallgatóink összetartozását fűzte szorosabbra, elősegítve a hatékonyabb együttműködést. Megjegyezzük, hogy a Baráti Kör megalakulásától 1996-ig ügyvezető elnöki tisztség is létezett, amelyet Somogyi Endre és Jellinek Harry professzorok láttak el rendkívül eredményesen. 1996-tól Fekete György egyetemi tanár lett a Baráti Kör elnöke, aki 1999-ben komoly munkával megszervezte a Baráti Kör 10 éves visszatekintő ünnepségét. Megnyitó előadásában elhangzott, olyan egyetemi szervezet jött létre, amelynek keretében az egyetem polgárai, tanárok és diákok, életük végéig büszkén vállalhatják az Alma Materhez való tartozásukat, és ezt a 10 éves jubileum alkalmából aktív részvételükkel és erkölcsi támogatásukkal demonstrálják.

2002. április 25-én titkos szavazással a Semmelweis Egyetem Baráti Köre elnökének Monos Emil professzort, az MTA doktorát választotta, aki azóta is betölti ezt a tisztséget. A 2002 októbere óta működő internetes honlap tanúsága szerint a rendszeres havi klubrendezvényeken 180 előadás hangzott el 2015-ig. A rendkívül értékes, illusztrált dokumentumok között megtalálhatók a meghívott rektorok (Réthelyi Miklós, Klinghammer István, Molnár Károly, Brooser Gábor) nagy értékű előadásainak anyagai, valamint számos érdekes, szerteágazó és tanulságos bemutató. Az prezentációk között kiemelt témaként szerepeltek a prevencióval, egészségmegőrzéssel és egészségfejlesztéssel kapcsolatos ismeretek.

A 2015. október 1-jén életbe lépett új Alapszabály megfogalmazza a Baráti Kör küldetésének gyakorlati alapelveit, úgymint az értékek megőrzését, az érdeknélküli összefogást, az egyetem mindenkor polgárainak és pártfogóinak céljait, az egyetem fejlődéspolitikai stratégiájának tudatos támogatását.

Célként tűzte ki a vezetőség, hogy a prevencióval, higiénéjével, egészségmegőrzéssel és egészségneveléssel kapcsolatosan mind több ismertető előadás szerepeljen az egyes rendezvényeken, méltó módon követve Semmelweis munkásságának értékeit és hagyományait. Az elhangzott előadások magas szintű orvos-szakmai prezentációkat tartalmaznak, de ezek mellett kiváló színészek: Haumann Péter, Cseke Péter, Mécs Károly, Bálint András és Dóczi Péter is szerepeltek a programokon, továbbá Kenyeres Éva operaénekesnő, Somogyi Péter hegedűművész, Lőrinszky Attila nagybőgő művész és Lutter Imre előadóművész is emelte a rendezvények színvonalát.

Példaértékű az az anyagi támogatás, melyet a Baráti Kör rendszeresen nyújt fontos egyetemi rendezvényekhez, létesítményekhez: a Központi Könyvtár fejlesztéséhez, a sportegyesület bajnokságaihoz, egészségnevelési és egészségfejlesztési programokhoz, valamint különböző egyetemi munkacsoportok betegellátó és tudományos tevékenységeihez is. A megalakulástól napjainkig a nagyszámú előadásból nehéz válogatnunk, mert valamennyi kiváló szakmai munkáról tett tanúbizonyságot. A Baráti Kör életében ki kell emelnünk a 2015-ös évet, mikor Semmelweis Ignác halálának 150. évfordulójáról Európában is egyedülálló módon megemlékeztek. Ezt az is megerősítette, hogy a Magyar UNESCO Bizottság javaslatára felvették Semmelweis Ignác halálának évfordulóját a 2015-ös év nemzetközi megünneplésre méltó események közé. A jubileumi évre Semmelweis Emlékbizottság jött létre, melynek tagjai között a Baráti Kör részéről is többen kaptak felkérést Monos Emil professzor vezetésével. A rendezvények sorában egyik kiemelkedő mozzanat volt Rosivall László professzor előadása a Semmelweis-kehely és Semmelweis-serleg bemutatásával.

Donáth Tibor professzor arról számol be, hogy számos külföldi tudós látogatta meg a Baráti Kör előadásait. Kiemelte Balogh Károly, a Bostoni Harvard Medical School pathológus professzorának előadását, valamint Róbert László akadémikus, a több mint 60 éve Franciaországban dolgozó tudós prezentációját. Vizi E. Szilveszter akadémikussal készült összefoglalójában Donáth Tibor professzor „Láthatatlan hidakon át” címmel írta le gondolatait, míg

Gálszécsy András jogászdoktorral, egykori titokminiszterrel készített beszélgetésével is marandót alkotott.

A Semmelweis Egyetem Baráti Körének 20 éves évfordulója alkalmából, 2011-ben pazar ünnepségre került sor a Nagyváradi téri Elméleti Tömbben, ahol a Medikus Zenekar kiváló kamaragyűjtése lélekemelő koncertet adott, ezt követően pedig felavatták a több mint 1 méter átmérőjű, 62 kg-os öntött bronz emléktáblát az aulában. Ezen a következő klasszikus görög idézet olvasható: „*Mindazon javak közül, amelyekben a bölcsesség részesít bennünket, a barátság a legértékesebb*” (Epikurosz). A mű Madarassy István ötvös- és szobrászművész alkotása. Az ünnepségen Monos Emil professzor, a Baráti Kör elnöke egy igen fontos kinyilatkoztatásaként jellemezte a táblát: „*E rejtett kurrikulum a barátság eszméjének plántálása és művelése*”, amely egyetemi képzésünk minden tantárgya háttérében megtalálható. Avató beszédet Kellermayer Miklós rektorhelyettes mondott.

További értékes fejezete a kötetnek az „1956 – forradalom és megtorlás a Budapesti Orvostudományi Egyetemen”. Molnár László írásából megismerhetjük az orvostanhallgatók és az egyetemi oktatók lelkes kitartását, a Petőfi szobornál október 23-án történt felvonulás képeit, majd az Üllői út 26-ban, a Bőrklínika épületének súlyos, tankok okozta károsodásait, és a Corvin köz szomszédságában álló Tűzoltó utcai Gyermekklínika épületének rombolását. Számos orvostanhallgatót és egyetemi oktatót zártak ki az egyetemről és bocsátottak el állásából. A hallgatók soraiból hárman meghaltak, 315-en nyugatra menekültek, így a 3085 fős össz-hallgatói létszámnak 1957 tavaszára mintegy 11%-a hiányzott. Mártírként halt meg Tóth Ilona orvostanhallgató, akinek szobra a Nagyváradi téri Elméleti Tömb bejáratánál található.

Értékes fejezet Anderlik Piroska professzor asszony tollából a „Rektoraink sírjai”, melyben a professzor asszony hatalmas, személyes kutatómunkája révén gyűjtötte össze az adatokat, a síremlékeket fotókkal is dokumentálta. A legtöbb sírhelyet a Fiumei úti temetőben (Kerepesi temető) találjuk. A Farkasréti temetőben szintén nyugszanak rektoraink. Sajnos ennek a temetőnek a „felszámolt sírok” listáján

szerepel Lenhossék Mihály Ignác és Stockinger Tamás nyughelye. A sírok nagy része rendezett, a család vagy a munkahely által gondozottak. A temetőkön kívül a Budapesti Ferenciek terén a Plébánia-templom altemplomában Stáhly Ignác professzor, míg a budapesti Szent István Bazilika altemplomában Romics László professzor nyugszik.

A Semmelweis Egyetem Baráti Köre aktív részt vett a vállalt és vállal a jövőben is az egyetem központi ünnepségein. 2008 óta folyamatosan vannak hagyományőrző megemlékezések,¹ így a március 15-i, október 23-i ünnepségeken, a július 1-jéhez kapcsolódó Semmelweis szobor koszorúzásánál az Üllői úti Belső klinikai tömbnél és az 56-os Nagyváradi Elméleti tömb előtti megemlékezésen Tóth Ilona szobránál.

BOTE, SOTE, SE: egy valódi történelem-fejezetben az önálló orvosegyetem illusztrált történeti kronológiáját Monos Emil professzor és Molnár László, a Semmelweis Egyetem Levéltár igazgatója mutatják be. A szerzők 1950. szeptember 17-től napjainkig történt névváltozásokat ismertetik (a Pázmány Péter Tudományegyetem az ELTE nevet veszi fel). 1951. február 1. fontos dátum: az ELTE Orvostudományi Karából BOTE - Budapesti Orvostudományi Egyetem lesz. 1955-ben létrejött az Általános Orvostudományi Kar, a Fogorvosi Kar és a Gyógyszerészi Kar. 1969. november 7-től az egyetem neve: Semmelweis Orvostudományi Egyetem, míg 2000. január elsejétől napjainkig a Semmelweis Egyetem nevet viseli. Ebben a fejezetben az 1955-től napjainkig kinevezett rektorok portréi is szerepelnek Gegesi-Kiss Páltól egészen Szél Ágostonig.

Az elmúlt 25 esztendő jogán feltehetjük azt a kérdést, sikerült-e megvalósítani az alapítók elképzeléseit, és milyen útravalóval vágjunk neki a következő éveknek? E kiváló negyedszázados tevékenység után is arra kell törekedni, hogy megtarthassuk az egyetem közvéleményének, polgárainak az elismerését és támogatását. A Baráti Körnek olyan jövőkép építési stratégiát kell támogatnia, amelyet a következő generáció is – visszaemlékezései során – majd eredményesnek minősít. A Baráti Kör üzenete az lehet, a következő 25 év olyan eredményes lesz, amilyennek azt a tagsága tervezi és megvalósítja. E sorok írójaként örömmel veszek

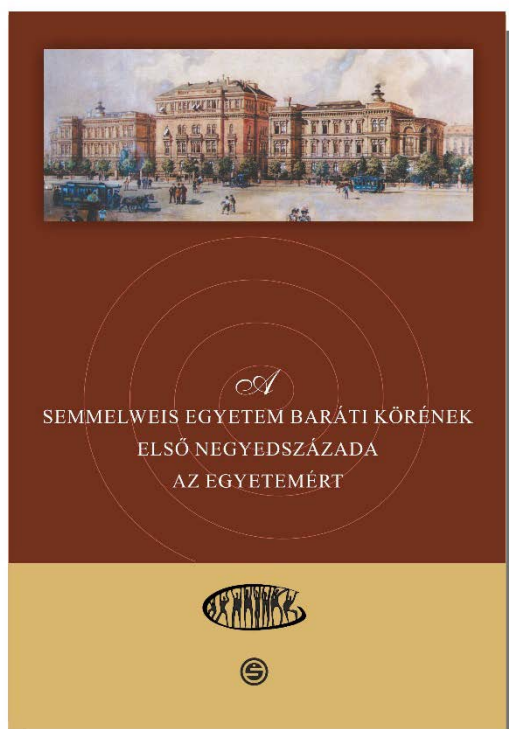
részt immár másfél évtizede Győről a Baráti Kör munkájában, és vezetőségi tagként Nyugat-Magyarországon folyamatosan beszámolok annak kiemelkedő tevékenységéről. Hálás köszönettel tartozom az elnökségnek, hogy évente személyesen vehetek részt az Üllői úti belső klinikai tömbben Semmelweis Ignác szobrának koszorúzásán, és ez is hozzájárulhatott ahhoz, hogy Győr város Radnóti utcai SE Egyetemi Oktató Gyermekorvosi rendelőjében márvány emléktáblát állítottunk Semmelweis Ignácnak. A győri ünnepek a hagyományok őrzőjeként is szerepelnek, elismerésekkel és díjak átadásával.^{2,3}

Az elmúlt negyedszázad kiváló és értékes munkája garanciát jelent a következő negyedszázad sikeres

munkájához, melyhez a Baráti Kör részéről – a teljesség igénye nélkül – Monos Emil, Donáth Tibor, Sótonyi Péter, Simon Tamás, Réthelyi Miklós, Fekete György, Rosivall László, Szél Ágoston professzorok az alapokat letették, hozzájuk kapcsolódott Farkas Julianna, Anderlik Piroska, Táncos László és Molnár László személye. Fosztóné Halász Andrea titkárságvezető lelkiismeretes munkája nélkülözhetetlen a Kör eredményes működéséhez. Az igényes kivitelű könyv méltó módon szolgálja a Semmelweis Egyetem hagyományainak megőrzését, és hozzájárul, hogy a hányatott sorsú orvos-tudós érdemeit az utókor gyermekeiként megőrizzük.^{4,5} Kiemelten fontos a 2018. év, amikor Semmelweis Ignác Fülöp születése 200. évfordulójáról emlékezünk meg.

TANULSÁGOK A HAZAI SZAKEMBEREK SZÁMÁRA

A Szerző egy a világ 10 legjelentősebb orvosai között számon tartott orvos-tudós, Semmelweis Ignác tiszteletére megjelentetett könyvet ismertet. A 2015. év kulcsfontosságú a magyar orvostársadalom számára: Semmelweis Ignác halálának 150. évfordulóján, 2015-ben Chicago-ban, a világhírességek Pantheonjában életnagyságú szobrának felállítására került sor, és a világ „Semmelweis Év”-nek nyilvánította 2015-öt. A Semmelweis Ignác tiszteletére megalakult Baráti Kör kiemelten fontosnak tartja a róla elnevezett Egyetem hagyományainak méltó megőrzését, a korábbi professzorairól portré formában történő megemlékezést, életpályájuk bemutatását. Kegyeleti szempontból pedig példaértékű, hogy a Baráti Kör az Egyetem kiváló professzorai sírjainak gondozását felvállalta. A könyv értékálló alkotás egy rangos civil szervezet bemutatásával.

HIVATKOZÁSOK

¹ Schmidt P. (2008): 190 éve született a világhírű orvos-tudós. EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS 49:(5-6) p. 35.

² Schmidt P. Korompáky M. (2005): Semmelweis Ignác Fülöpre emlékeztek születése évfordulóján. EGÉSZSÉGNEVELÉS 46:(1-2) p. 18.

³ Schmidt P. Kormos E. Korompáky M. (2009): Kitüntetések és elismerések a Semmelweis ünnepeken. EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS 2009:(4) p. 15.

⁴ Schmidt P. (2003): Forradalom és sorstragédia a szülészeti történetében, Semmelweis élete és munkássága mai szemmel. ORVOSI HETILAP 144:(17) pp. 819-820.

⁵ Schmidt P. (2015): Semmelweis Ignác Fülöp tevékenységét a jövő nemzedék tudta csak igazán értékelni a kiváló orvos-tudós munkásságának értékei a tudomány szemszögéből: Magyar Tudományos Akadémia Budapest, 2015. június 12. ORVOSI HETILAP 156:(51) pp. 2090-2092.